

22.11.2023

Hiiden Opiston yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma 2024 - 2027

Sisällys

1. Johdanto	2
2. Hiiden Opiston yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotilanne	3
2.1. Nykytilanteen kartoitus	3
Ikä ja sukupuoli	3
Maahanmuuttajien opetus	3
Liikuntarajoitteisuus	3
2.2. Kysely tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteen selvittämiseksi	3
Tasa-arvon toteutuminen	4
Häirinnän esiintyminen	5
Yhdenvertaisuuden toteutuminen	5
Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisen haasteet Hiiden Opistossa	7
3. Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi	7
3.1. Saavutettavuuden edistämisen toimenpiteet	7
3.2. Tasa-arvoa edistävät toimenpiteet	9
Lähteet	9

Laadittu: Kysely toteutettu 24.10-5.11.2023.

Päivitys: Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma tarkistetaan ja uusitaan 3 vuoden välein.

Hyväksytyt: Hiiden Opiston henkilöstökokouksessa 8.12.2023.

Viedään Hiiden Opiston nettisivuille: Tammikuussa 2024, fi + sv + en

1. Johdanto

Tasa-arvo keskittyy ensisijaisesti sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Tasa-arvolaki velvoittaa varmistamaan, että eri sukupuolilla on yhtäläiset mahdollisuudet koulutukseen ja että opetus ja oppimateriaalit estävät sukupuoleen perustuvaa syrjintää ja edistävät tasa-arvoa (5 §). Vuodesta 2015 lähtien tasa-arvolaki koskee myös syrjintää sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella.

Tasa-arvolaki kieltää sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella tapahtuvan syrjinnän oppilaitoksissa. Lisäksi opetuksen ja koulutuksen järjestäjien on tehtävä systemaattista ja suunnitelmallista työtä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi oppilaitoksissa. Oppilaitosten on myös ennaltaehkäistävä syrjintää sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella. **Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta** (8.8.1986/609) 5a § (30.12.2014/1329).

Tasa-arvolain mukaan oppilaitoksen henkilöstön ja opiskelijoiden tulee osallistua tasa-arvosuunnitelman laatimiseen. Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää: 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta; 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi; 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilas- tai opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla.

Yhdenvertaisuus tarkoittaa ihmisten tasavertaisuutta, jossa heitä ei syrjitä sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen taustan, kansalaisuuden, kielen, uskonnon tai vakaumuksen, mielipiteiden, vamman, terveydentilan, seksuaalisen suuntautumisen tai muiden henkilöön liittyvien syiden perusteella. Henkilöön liittyvät tekijät eivät saa vaikuttaa ihmisten mahdollisuuksiin saada koulutusta, työtä tai erilaisia palveluita. **Yhdenvertaisuuslaki** 30.12.2014/1325 6 §.

Yhdenvertaisuuslaki velvoittaa oppilaitosta kuulemaan opiskelijoita, oppilaita ja heidän vanhempiaan yhdenvertaisuuden edistämistoimenpiteistä.

Hiiden Opiston yhdenvertaisuussuunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden vanhempien ja opiskelijoiden kanssa. Suunnitelmaa päivitetään vähintään kolmen vuoden välein yhdessä henkilöstön, oppilaiden, oppilaiden vanhempien ja opiskelijoiden kanssa.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma julkaistaan Hiiden Opiston verkkosivuilla.

2. Hiiden Opiston yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotilanne

Hiiden Opisto on aikuisoppilaitos, joka tuottaa ja edistää elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia, tukee persoonallisuuden monipuolista kehittymistä ja elämänhallintaa toteuttaen vapaan sivistystyön periaatteita Länsi-uudellamaalla.

Hiiden Opiston opetustoiminnassa on keskeistä opiskelijoiden, henkilökunnan ja sidosryhmien tiedolliset ja taidolliset valmiudet kohdata toisia arvostavasti ja vastuuntuntoisesti. Lohjan kaupunkistrategian arvot 1.) rohkeus uudistua ja kasvaa, 2.) kestävät valinnat, 3.) yhdessä menestystä rakentaen sekä 4.) läpinäkyvästi osallistaen ohjaavat toimintaamme. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta kunnioitamme jokaisen ihmisyyttä ja jokainen yhteisömme jäsen on arvokas (Lohjan kaupunkistrategia 2023–2030).

2.1. Nykytilanteen kartoitus

Ikä ja sukupuoli

Opetus järjestetään samanlaisissa opetusryhmissä sukupuolesta ja iästä riippumatta. Huomioitavaa kuitenkin, että Hiiden Opisto järjestää koulutusta pääsääntöisesti yli 18-vuotiaille. Käsiyön taiteen perusopinnoissa lapsille ja joissakin perhekurseissa voi olla mukana lapsia (alle 16-vuotiaita). Opiskelijavalinta tapahtuu ilmoittautumisjärjestyksessä. Osallistuminen on kaikille avointa omasta koulutustaustasta riippumatta, mikä tekee kansalaisopistotoiminnasta itsessään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta lisäävää.

Maahanmuuttajien opetus

Opisto tarjoaa maahanmuuttajille laadukasta suomen kielen opetusta. Maahanmuuttajille suunnatut kurssit on koottu selkeästi omaksi kokonaisuudeksi opinto-oppaaseen ja verkkosivuille. Maahanmuuttajakoulutuksen suunnittelusta ja koordinoinnista vastaa Hiiden Opiston oma maahanmuuttajakoordinaattori. Maahanmuuttajille tarjotaan vuosittain haettavan opintotietelirahoituksen turvin kaksi ilmaista kurssia lukuvuoden aikana.

Liikuntarajoitteisuus

Hiiden Opisto toimii kolmen kunnan alueella: Lohjalla, Vihdissä ja Siuntiossa. Kaikki kuntien osoittamat toimitilat eivät ole esteettömiä. Hiiden Opistolla on 65 toimipaikkaa, joista osassa on hissi ja kulku esteetöntä. Opiskelijalla on mahdollisuus valita opiskelupaikka, joka soveltuu esim. pyörätuolilla liikkumiseen.

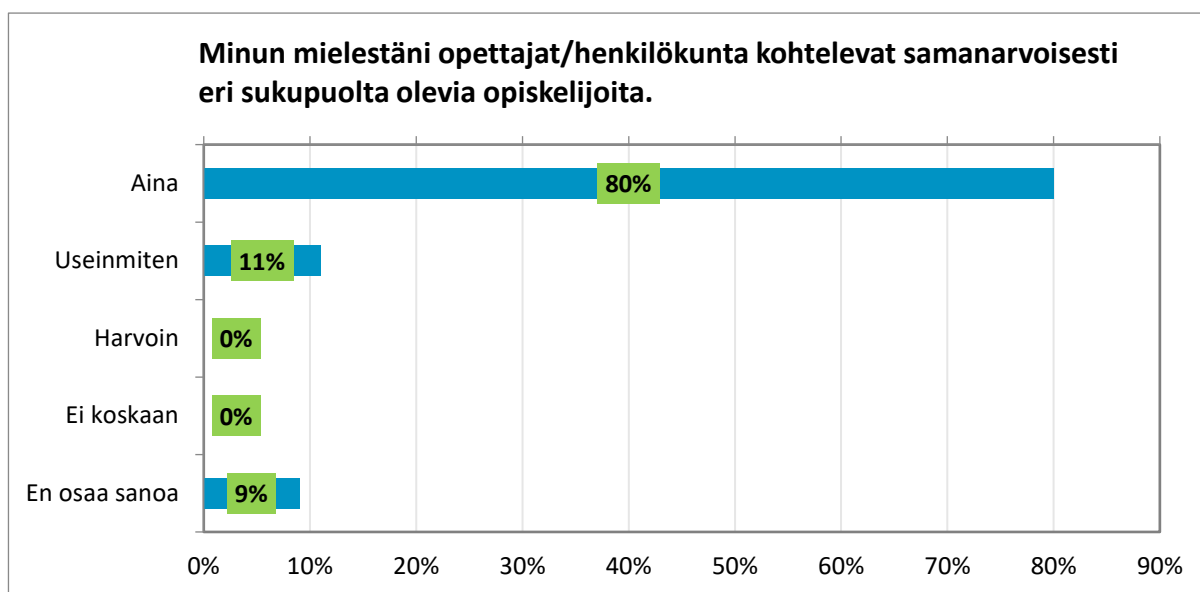
2.2. Kysely tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteen selvittämiseksi

Sähköinen seurantakysely toteutettiin 24.10.-5.11.2023. Kyselyt kohdistettiin kaikille syyslukukaudella 13.10.2023 mennessä Hiiden Opistoon ilmoittautuneille, alle 18-vuotiaiden oppilaiden huoltajille ja henkilökunnalle. Kyselyyn oli mahdollista vastata suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi. Vastauksia saatiin **101 kpl**, joista opiskelijan roolissa vastanneita oli 84 (83 %) ja opettajan tai muun henkilökunnan jäsenenä vastanneita 14 (17 %).

Tasa-arvon toteutuminen

Kysymyksissä selvitettiin tasa-arvon toteutumista kysymällä, kohdellaanko Hiiden Opistossa eri sukupuolen edustajia samanarvoisesti oppilaiden keskuudessa ja henkilökunnan toimesta. Lisäksi tiedusteltiin, kokeeko vastaaja itse kohtelevansa toisia samanarvoisesti sukupuolesta riippumatta.

Kyselyyn vastanneista **81 henkilöä** (80 % vastanneista) koki, että opettajat ja henkilökunta kohtelevat **aina** tasa-arvoisesti eri sukupuolta olevia opiskelijoita. **11 henkilöä** (11 % vastanneista) koki kohtelun olevan **useinmiten** tasa-arvoista. (kuva 1)

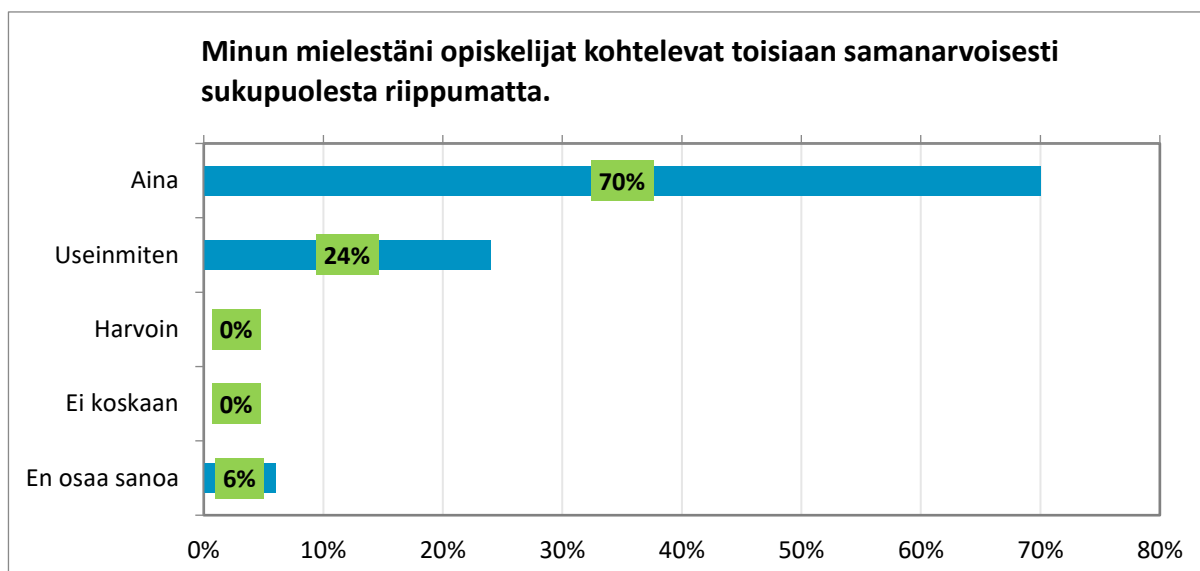

Kuva 1: Suurin osa kyselyyn vastanneista (80 %) koki opettajien ja henkilökunnan kohtelun aina eri sukupuolta olevia opiskelijoita samanarvoisesti.

Vastaavasti opiskelijoiden keskuudessa tasa-arvoista kohtelua koki saaneensa **aina 71 henkilöä** (70 % vastanneista) ja **useinmiten 24 henkilöä** (24 % vastanneista). (kuva 2)

Kyselyn perusteella **89 vastannutta** (88 % vastanneista) koki itse kohtelevansa **aina** toisia samanarvoisesti sukupuolesta riippumatta ja **11 vastannutta** (11 % vastanneista) koki kohtelevansa toisia **useinmiten** tasa-arvoisesti.

Tasa-arvoa edistämiseksi ehdotettiin eri sukupuolta edustavien henkilöiden käyttämistä markkinoinnin kuvituksissa. Sukupuolista syrjintää sisältävät vitsit kurssin aikana koettiin epäasiallisiksi ja toivottiin nollatoleranssia sukupuoleen tai alkuperään liittyvistä syrjivistä kommentteista. Opettajalta toivottiin esimerkillisyyttä ja neutraalia suhtautumista kurssin aihepiiriin kuulumattomiin aiheisiin.

Kuva 2: Suurin osa (70 %) kyselyyn vastanneista koki opiskelijoiden kohtelevan toisiaan aina samanarvoisesti sukupuolesta riippumatta.

Häirinnän esiintyminen

Kaksi henkilöä vastanneista oli kokenut häirintää oppilaitoksessa. Häirintä on yhdenvertaisuuslailla kiellettyä syrjintää. Häirintä on henkilön tai ihmisryhmän ihmisarvon tarkoituksellista loukkaamista. Häirintä ilmenee, kun henkilö luo halventavan, nöyryyttävän, uhkaavan, vihamielisen tai hyökkäävän ilmapiirin, joka liittyy kiellettyyn syrjintäperusteeseen, kuten seksuaaliseen suuntautumiseen, alkuperään tai vammaisuuteen. Häirintä voi ilmetä eri tavoin, kuten sähköpostiviesteinä, ilmeinä, eleinä tai epäasiallisen sisällön levittämisenä esimerkiksi verkossa tai muussa viestinnässä. (Häirinnän määrittely ja lainsäädäntö, <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/hairinnan-maarittely-ja-lainsaadanto>).

Avointen vastausten perusteella ei käy ilmi, minkä perusteella kyselyyn osallistuneet olivat kokeneet tullessa syrjityiksi, ja kuinka systemaattista ja toistuvaa häirintää oli ollut.

Yhdenvertaisuuden toteutuminen

Yhdenvertaisuuden toteutumista kartoitettiin kysymyksillä syrjinnästä. Vastanneista **91 % ei ollut havainnut syrjintää** Hiiden Opistossa kuluneen vuoden aikana. Eniten syrjintää oli koettu mielipiteen perusteella (6 % vastanneista), ihonvärin tai iän perusteella koki tullessa syrjityksi kaksi henkilöä ja muusta syystä kolme henkilöä. Syrjintää havainneista kuusi henkilöä oli havainnut syrjintää opettajien tai henkilökunnan keskuudessa. Neljä henkilöä vastanneista oli kokenut syrjintää opiskelijoiden keskuudessa/toimesta.

Kyselyn loppupuolella vastaajat arvioivat omaa käyttäytymistään tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta Hiiden Opiston kursseilla. Vastanneista **86 %** koki kohdelleensa kaikkia **aina** samanarvoisesti ja **13 %** koki **useinmiten** kohdelleensa kaikkia samanarvoisesti. Millä perusteella kohtelen muita eriarvoisesti? -kysymyksen vastauksissa pohdittiin avoimesti omaa suhtautumista kanssaihmiisiin. Toisen ihmisen erilaisuuden hyväksyminen koettiin toisinaan haasteelliseksi. Vastauksista ei kuitenkaan käynyt ilmi, minkälainen erilaisuus tarkalleen ottaen harmitti. Omaan käyttäytymiseen koettiin olevan riippuvainen itse saamasta kohtelusta. Tylysti käyttäytyvää ihmistä oli haastavaa kohdella ystävällisesti.

A close-up portrait of a woman with dark, curly hair, smiling warmly. She is wearing a bright yellow top and large gold hoop earrings. Her hands are positioned in front of her, with her fingers interlaced to form a heart shape. The background is a soft, out-of-focus grey.

*“Respect and kindness
should always be the
foundation of all human
interaction.”*

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisen haasteet Hiiden Opistossa

Kahdessa viimeisessä kysymyksessä kyselyyn osallistuneet pohtivat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista Hiiden Opistossa sekä jakoivat keinoja tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden lisäämiseksi Hiiden Opistossa.

Useassa vastauksessa pohdittiin opetustilojen **saavutettavuutta** liikuntarajoitteisille. Lisäksi **kurssipaikan saaminen** koettiin haasteelliseksi erityisesti suosituille kursseille. Jonoon jääminen harmitti. Hiiden Opiston kursseille voi ilmoittautua netissä tietokoneella tai mobiililaitteella tai soittamalla toimistoon. Syyskauden ja koko lukuvuoden mittaisille kursseille ilmoittautuminen käynnistyy elokuun alussa ja kevätlukukauden kursseille marraskuussa. Kurssi-ilmoittautumisen alkaessa usea on linjoilla samaan aikaan netissä ja puhelimesta, jolloin myös todennäköisyys jäädä ilman kurssipaikkaa kasvaa.

3. Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn vastauksissa pohdittiin useasta näkökulmasta Hiiden Opiston palveluiden **saavutettavuutta**. Näkökulmasta riippumatta opetustoiminnan perustana tulee olla yhdenvertaisuuden ja ihmisoikeuksien vaaliminen. Vapaan sivistystyön periaatteiden mukaisesti jokaisella tulisi olla mahdollisuus oppia, sivistää ja kehittää itseään erilaisista henkilökohtaisista haasteista riippumatta.

3.1. Saavutettavuuden edistämisen toimenpiteet

Kyselyn vastauksien perusteella otimme tarkastelukohteiksi fyysisen saavutettavuuden eli esteettömyyden sekä sosiaalisen saavutettavuuden. Pohdimme myös nykyisiä ja mahdollisia tulevia keinoja edistää taloudellista saavutettavuutta kursseillamme.

Fyysinen saavutettavuus eli esteettömyys tarkoittaa, että esim. Hiiden Opiston palveluita käyttävä henkilö pääsee saapumaan opetustilaan sekä liikkumaan opetustilassa esteettömästi riippumatta kehollisen toimintakyvyn haasteista. Esteettömyys ei rajoitu pelkästään fyysiseen liikkumiseen, vaan se ottaa huomioon myös kuulemiseen, näkemiseen, kommunikointiin ja ymmärtämiseen liittyvät seikat.

Hiiden Opisto toiminta on keskitetty koulukeskuksiin, joissa on mm. käytettävissä hissi. Tällaisia koulukeskuksia ovat mm. Laurentius-talo, Kuoppanummen koulukeskus, Ojamo-talo sekä Siuntion Sydän. Opetusta järjestetään alueellisen yhdenvertaisuuden lisäämiseksi laajalti eri puolilla ylläpitäjäkunta Lohjaa sekä sopimuskuntia Vihtiä ja Siuntiota. Syrjäseuduilla opetustilat eivät aina ole esteettömiä. Opetuksen antamisessa syrjäseuduilla edistetään kuitenkin alueellista yhdenvertaisuutta koulutuksiin osallistumiseksi.

Sosiaalinen saavutettavuus tarkoittaa ystävällistä asiakaspalvelua ja viestintää, joka osoittaa, että toiminta on avoin kaikille. Opetustilanteessa tulisi tavoitella opiskelurauhaa ja -tilaa kaikille ihmisille. Jokaisen tulee tuntee itsensä tervetulleeksi kurssille omana itsenään. Sosiaalinen saavutettavuus pitää sisällään universaalista hyväksymistä ja yhdenvertaisuutta - lupaa olla oma itsensä ja lupaa

ilmaista oma mielipiteensä. Se asettaa vastuuta paitsi opiston henkilökunnalle ja opettajalle, myös opetukseen osallistujalle. Se liittyy myös oppilaitoksen muihin palveluihin, kuten toimistopalveluihin ja ylipäättään ihmisten kohtaamiseen koulutukseen liittyvissä tilanteissa.

Taloudellinen saavutettavuus vapaassa sivistystyössä viittaa siihen, että koulutus- ja oppimismahdollisuudet ovat taloudellisesti saavutettavissa kaikille yksilöille. Tämä tarkoittaa, että koulutuksen kustannukset, mukaan lukien opetusmateriaalit, kurssimaksut ja mahdolliset matkakustannukset, eivät ole esteenä osallistumiselle.

Suomessa opetuksen rahoitusjärjestelmä on rakennettu niin, että vapaan sivistystyön oppilaitosten (kansalaisopistot, kansanopistot, kesäyliopistot, liikunnan koulutuskeskukset ja opintokeskukset) kurssimaksut pystytään pitämään kohtuullisina.

Vapaa sivistystyö on lain piiriin kuuluvaa toimintaa (Laki vapaasta sivistystyöstä 632/1998). Vapaan sivistystyön oppilaitoksille maksetaan **valtionosuutta** koulutuksen käyttökustannuksiin. Valtion rahoitusosuus vapaalle sivistystyölle on 57 % ja kotoutumiskoulutukselle 100 %. Hiiden Opiston toimintaa ylläpitävät taloudellisesti lisäksi ylläpitäjäkunta Lohja sekä sopimuskunnat Vihti ja Siuntio, jotka maksavat oman osuutensa kuntansa alueella toteutuneista opetustunneista **koulutuskorvauksina**.

Valtionosuusjärjestelmää täydennetään **valtionavustuksilla**, joita myönnetään koulutukseen ja sen kehittämiseen. Hiiden Opisto hakee vuosittain opetushallituksen myöntämää vapaan sivistystyön **opintosetelirahoitusta**. Opisto tukee opintosetelirahoituksella maahanmuuttajien, oppimisvaikeuksia kokevien, eläkettä saavien henkilöiden kouluttautumista. Opintoseteliavustus on tarkoitettu korvaamaan aikuisopiskelusta perittäviä maksuja vapaan sivistystyön tutkintoon johtamattomassa koulutuksessa. Opintosetelirahoitusta anoneilta ei peritä kurssimaksua kahdelta valitsemaltaan normaalihintaiselta kurssilta. Työttömät voivat opiskella Hiiden Opiston normaalihintaisilla kursseilla puoleen hintaan.

Toiminnan kehittämiseksi Hiiden Opisto hakee valtionavustuksia Opetushallitukselta **kehittämishankkeisiin**. Hankkeet kestävät keskimäärin 2–3 vuotta ja niiden omarahoitusosuus on yleensä 15 %.

Toimenpiteet:

- Kohdellaan kaikkia samanarvoisesti, ei tehdä siitä numeroa, toimitaan vain täysin niin, ettei ketään syrjitä tai suosita.
- Kohdellaan kaikkia kunnioittavasti ja ystävällisesti.
- Opetustilanteessa kiinnitetään huomiota omiin puheisiin ja pyritään olemaan mahdollisimman neutraali mielipiteissään. Tämä koskee sekä opettajia että opetukseen osallistuvia.
- Lisätään kurssitietoihin tietoa opetustilaan saapumisen ja opetustilassa liikkumisen esteettömyydestä.
- Listataan Hiiden Opiston kotisivulla opetustilat ja merkitään selvästi täysin esteettömät tilat.
- Kurssikohtaisiin tietoihin verkkokauppaan lisätään tiedot opetustilan esteettömyydestä.
- Jatketaan opintosetelin käyttöä maahanmuuttajien, eläköityneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien opiskelijoiden kohdalla. Lisätään tiedotusta monikanavaisesti opintosetelistä: Mitä kursseja opintosetelirahoituksella saa maksutta? Miten opintosetelirahoitusta haetaan kurssimaksuihin?
- Tiedotetaan monikanavaisesti työttömille opiskelijoille suunnatusta 50 % alennuksesta kurssimaksuihin.

- Tarjotaan maksuton kurssipaikka vammaisen henkilön avustajalle, tulkille, oppaalle tai ohjaajalle.
- Pyritään järjestämään korvaavia kurseja sellaisille kursseille, joiden kurssipaikat täyttyvät hetkessä ja ilmoittautuneita on runsaasti jonossa.
- Pyritään löytämään ratkaisuja ilmoittautumisjärjestelmän kehittämiseen yhdenvertaisemmaksi.

3.2. Tasa-arvoa edistävät toimenpiteet

Hiiden Opiston toiminnassa vallitsee häirinnän ja syrjivän (rasistinen, seksuaali- ja sukupuolta kommentoiva) käyttäytymisen nollatoleranssi.

Toimenpiteet:

- Häirinnän ja syrjivän (rasistinen, seksuaali- ja sukupuolta kommentoiva) käyttäytymisen nollatoleranssi.
- Opettaja keskeyttää välittömästi tilanteen (keskustelu, vitsit, eleet, ilmeet tms.), jossa havaitsee syrjintää tai asenteellisuutta sukupuoleen liittyen.
- Järjestetään henkilökunnalle koulutuksia, joissa opitaan kohtaamaan ja ratkaisemaan tilanteita, joissa ilmenee häirintää tai syrjintää sukupuolen perusteella.
- Annetaan henkilökunnalle selkeät ohjeet, kehen tulee olla yhteydessä havaitessaan sukupuoleen kohdistunutta häirintää tai syrjintää.
- Puhutaan enemmän tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta eri tilanteissa – myös sosiaalisessa mediassa. Kannustetaan nostamaan esiin mahdollisia poikkeamia tästä.

Lähteet

Häirinnän määrittely ja lainsäädäntö. Opetushallitus. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/hairinnan-maarittely-ja-lainsaandanto>

Kohti kaikkien kansalaisopistoa. Kansalaisopistojen saavutettavuusopas, 2023. Tuula Puranen (toim.) <https://kansalaisopistojenliitto.fi/wp-content/uploads/2023/11/Kansalaisopistojen-saavutettavuusopas-2023.pdf>

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta. Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi oppilaitoksissa. 5a § (30.12.2014/1329) <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609>

Laki vapaasta sivistystyöstä (21.8.1998/632). <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980632#L1P1>

Lohjan kaupunkistrategia 2023–2030 <https://www.lohja.fi/wp-content/uploads/2023/02/lohjan-kaupunkistrategia-2023-2030.pdf>

Yhdenvertaisuuslaki (30.12.2014/1325). Koulutuksen järjestäjän velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta 6 § <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141325>